

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פקודי (חלק יא — שיחה ב)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע חג הסוכות, ט"טו תשרי, ה'תשפ"א (ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פקודי ב

להסביר זה במפורש: „שני פעמים?” ובפרט שברוב המקומות ככולם דרכו לפרש מבלי להקדים את הקושיא המתיישבת בפירושו²; וכ”ש בנדו”ד שהדיוק של „שני פעמים” בולט הוא³.

(ד) למה דייק רש”י לומר „רמז למקדש שנתמשכן” (ל’ יחיד) „בשני חורבנין”? והלא הן ב’ מקדשות – ולכאורה ה” נכון יותר לומר „רמז למקדשות שנתמשכנו” בל’ רבים, המתאימה גם יותר הן לתחילת דבריו „שני פעמים”, והן להמשך דבריו „בשני חורבנין” (ל’ רבים).

(ה) לאיזה טעם הוצרך להוסיף ולבאר שהחורבנין” היו על „עונותיהן של ישראל”, לאחר שכל הדיוק בכפל הל’ „המשכן משכן”, „שני פעמים” כבר מיושב ומוסבר באמרו שזהו „רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין”?

(ו) עה”פ⁴, „ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו” פרש”י שקאי „על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב” וגם „על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב” – הרי שגם משכן שילה נחרב כמו

א. בתחלת פרשתנו „אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו” מעתיק רש”י (בד”ה השני) את התיבות „המשכן משכן” ומפרש: „שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל”.

וצריך להבין:

(א) הן אמת שהענין כשלעצמו, מה שבראש פרשתנו יש רמז לב’ המקדשות, הוא מילתא בטעמא: היות ופרשה זו היא כעין סך-הכל מבנין המשכן וכליו [וכדברי רש”י בד”ה הראשון שבפסוק זה: „בפ’ זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחשת ונמנו כל כליו לכל עבודתו”], לכן כאן הוא המקום לרמז לעוד ב’ מקדשות שיהיו בעתיד; אולם קשה להבין: למה בא הרמז בכתוב בענין המורה על חורבנם, שהמקדש „נתמשכן בשני חורבנין” – ולא ברמז אחר המורה על המקדש בבנינו וקיומו?

(ב) יתרה מזה: למה דדשו רז”ל התיבות הנ”ל מל’ משכון – המורה על חורבנם והרי בכ”מ ופשוטו של מקרא הוא לפרשו מל’ ושכנתי בתוכם – שה”ז זה גם במקדש (ובאופן שונה⁵ בא’ מהשני).

(ג) מזה פרש”י מעתיק „המשכן משכן” מובן נא”ליו שדיוקו הוא מהכפלת תיבת „משכון” – ולמה לו

(2) משא”כ בפ’ וישב (לה, ל) שמפרש רש”י „ארבע ידות כתובות כאן” – הוא מפני כי בלאה”כ אין ברור דיוקו של רש”י. ובפ’ משפטים (כג יט): „ובג’ מקומות נכתב בתורה וכו’”, ובפ’ תשא (לד, כו): „ושלשה פעמים כתוב בתורה וכו’” (וכ”ה בפ’ ראה יד, כא) – כי לא כל הג’ פעמים נכתבו על אתר.

(3) אבל ראה לקמן הערה 5.

(4) ויגש מה, יד.

(1) ומתורצת עפ”ז קושיית הגו”א: „ומאי ענינו לכאן לכתוב זה כאן ולמה לא כתב זה בכל הפרשה שקדמה” – ומה שתירץ, אינו ע”פ פשוטו של מקרא. ועד”ז מה שתירץ המשכיל לדוד.

(1*) ראה לקמן סוף הסעיף.

באופן הדומה ללקיחת משכון – ולכאורה אינו כן: שהרי המשכון הוא דבר הניטל מהלווה באופן עראי וזמני, עד שיפרע החוב שאז חוזר המשכון לבעליו. ולפי"ז בנדוד, כשלקח הקב"ה את המקדש (הראשון) ל"משכון", ה' לו להחזירו כמו שהוא, היינו שביהמ"ק השני ידמה בכל פרטיו להראשון; ובפועל הרי במקדש השני נחסרו כמה ענינים שהיו בקודמו. וכמבואר בפרש"י עה"פ י"פת אלקים ליפת": „אע"פ .. שבנה כורש .. בית שני לא שרתה בו שכינה⁸, והיכן שרתה במקדש ראשון כו"; ובפ' תצוה⁹ פרש"י: „ובמקדש שני ה' החושן כו' אבל אותו השם לא ה' בתוכו". וא"כ איך שייך לומר שביהמ"ק הראשון „נתמשכון", מאחר שדוגמתו) לא הוחזר לבני"?

ב. והביאור בזה:

6) ואף שמשכון זה לקח הקב"ה לאחר חטאו – היינו לאחר שלא פרעו החוב – ולא בעת ההלואה – הרי כבר ידוע שגם זהו משכון, כפרש"י (משפטים כב, כה): „כל לשון חבלה אינו משכון בשעת הלואה אלא שמשכנין את הלואה כשמגיע הזמן ואינו פורע" – ואדרבה: מפרש"י זה נראה שהתורה לא דיברה עדיין אודות משכון בשעת ההלואה, כ"א במשכון שלא בשעת הלואה.

(7) נח ט, כז.

(8) אף שאין הכוונה שבבית שני לא שרתה שכינה כלל, דהרי זהו היפך כל ענינו של הביהמ"ק (ראה לקמן סעיף ב'), כ"א שלא שרתה בו שכינה כמו בבית ראשון [והרי גם זה מספק להבנת הכתוב „יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם"]. וכו"כ דרגות בהשראת השכינה (ראה פרש"י תשא לד, ט).

(9) כה, ל.

ב' המקדשות – וא"כ יש להקשות: מנ"ל לרש"י שכוונת הכתוב (במ"ש „המשכון משכון" ב' פעמים) לחורבנם של ב' המקדשות (ונשאר בצ"ע למה לא נרמז חורבנו של משכון שילה), אולי (ואדרבא יותר קרוב לומר ש)כוונתו לחורבנם של משכון שילה⁵ (הקודם להם) ושל מקדש ראשון (ולא נרמז חורבנו של המקדש הב', כי ה' חסר (כדלקמן) משא"כ משכון דמשה ושני הנ"ל)?

(ז) רש"י מפרש (מהל' „משכון") שהמקדש „נתמשכון בשני חורבנין". היינו שחורבנו של המקדש הוא

(5) ומ"ש השפ"ח שממ"ש „המשכון" בה"א הידיעה מוכח ש„קאי על המשכון המיוחד דהיינו בית עולמים שהוא בית המקדש א"כ קשה למה מכנה אותו הכתוב בלשון משכון אלא רמז וכו'", אי"מ כלל: (א) מנ"ל להבין חמש (למקרא) ש„המשכון" בה"א הידיעה מרמז לביהמ"ק, (ב) הרי מפורש ברש"י שהדיוק הוא ממ"ש „המשכון משכון", שני פעמים" (ולא „למה מכנה אותו הכתוב בלשון משכון"). ואולי י"ל שזהו א' מכוונות רש"י בהוספת התיבות „שני פעמים" לשלול פ"י זה. ועד"ז קשה על מ"ש המשכיל לדוד „דה' המשכון לאתויי עוד אחר, דל חד לגופי, אייתרו לי' תרי לדרשה".

ומה שהקשו „הא לא מיותר לדרשא אלא חד משכון וחד איצטריך לגופה" – הנה אין כוונת רש"י שהרמז לשני המשכונות הוא משני יתוריס, כ"א מזה שכתוב ב' פעמים – היינו שהכתוב כתבו עוד פעם – אף שלכאורה מיותר הוא – כדי שעי"ז יהיו כתובים „שני פעמים" (בזה אחר זה לרמז ב') משכונות.

(* ואף שלכאורה הול"ל „אלה הפקודים" בכבמדבר (א, מד) – י"ל דשאני התם שלפני זה מבואר שהמדובר בבנ", משא"כ כאן שלאחרי זה מבאר דהמדובר במשכון. ועוד שבפרשתנו נזכר גם „פקודי העדה".

וכל זה מובן גם בפשטות לכן חמש (למקרא): הפרטים שבהם שונה בית אחד מבית שני אינם משנים את הנקודה העקרית שבהם: דירת קבע להדר בתוכם; משא"כ „אוהל”, גם אם יהיו בו כו"כ פרטים שבהם הוא שווה לבית, מ"מ שונה הוא בנקודתו העקרית: שהוא רק דירת עראי ולא דירת קבע.

ועפ"ז מובן, דאף שאין ב' המקדשות דומים זל"ז בכו"כ פרטים, בכל זאת, מכיון שנקודתם העיקרית אחת היא – „בית” לשכינתו ית' – הרי השני הוא החזרת המשכון של הראשון; משא"כ המשכון, שהי' „אוהל”, אאפ"ל בו „שנתמשכון” והוחזר „המשכון” בבית המקדש, מכיון שאינם דומים בנקודתם העיקרית.

ג. ועוד יש לבאר בזה: הרמז לב' המשכונות הוא „המשכון משכון” ב' פעמים, היינו שתי תיבות הדומות זל"ז – הרי זה גופא מלמדנו על הדברים המרומזים על ידן, שגם הם שוין זל"ז. ז. א. שהכוונה היא לב' הבתי-מקדש ולא לאהל שילה ולבית-מקדש וכו"ל.

וזהי כוונת רש"י בדיוק לשונו לפרש „(המשכון משכון –) שני פעמים”, דבזה הוא מדגיש שאין זה רמז (מיתורא בלישנא דקרא, שאז אין הכרח שהדברים דומים זל"ז), אלא „משכון” נאמר „שני פעמים”, אותו הענין נאמר פעמיים – וזה משמיענו „רמז למקדש (כלומר: הוא המקדש הראשון והוא המקדש השני – מקדש

עיקר ענין בית המקדש – הוא כמש"כ¹⁰: בית אלקים וזה שער השמים (ביהמ"ק שלמעלה), ואומר¹¹: מכון לשבתך פעלת ה', המקום אשר הכינותי¹². ולכן נאמר בו: לבנות את בית ה' בירושלים¹³, ונקרא בית עולמיים¹⁴ – וכ"ז הוא בשווה בשני הביהמ"ק,

משא"כ המשכון ומשכון שילה שלא היו מכוונים כנגד ביהמ"ק שלמעלה ונקראים „אוהל”¹⁵, אוהל מועד¹⁶ – דירת עראי להשכינה, והרי אינה דומה כלל דירת עראי לדירת קבע.

(10) ויצא כה, יז ובפרש"י שם.

(11) בשלח טו, יז ובפרש"י שם.

(12) משפטים כג, כ ובפרש"י שם.

(13) ד"ה ב ג, א הובא בפרש"י וירא כב, ב.

(14) פרש"י תרומה כה, ט.

(15) כמש"ש (ש"ב ז, ו) „ואהי מתהלך באהל

ובמשכון”, וגם תיבת „באהל” קאי על משכון שילה, כדמוכח מזה שרש"י (שם) מעתיק מן הכתוב התיבות „באהל (ובמשכון)” ומפרש: „משכון שילה לא היתה בו תקרה אלא בית של אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן”. וגם לפי המפרשים „באהל” קאי על המשכון שבמדבר „(ובמשכון” קאי על שילה), ג"כ מובן שמשכון שילה לא הי' בית קבוע להשראת השכינה, כמש"ש בתחלת הכתוב שם „כי לא ישבתי בבית למיום העלותי את בני” ממצרים ועד היום הזה.”

ועפ"ז מובן הכרחו של רש"י לפרש בפ' ראה (יב, ט) עה"פ „כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה” ש„מנוחה”, זו שילה ו„הנחלה”, זו ירושלים – אף שבגמ' (נחחים קיט, א) ארבע דעות בדבר – כי „נחלה” הו"ע ירושה וקביעות, משא"כ „מנוחה” אפ"ל גם בדרך עראי (ע"ד פרש"י בראשית ב, ב).

(16) וככ"ז פרש"י עה"פ „ועשו לי מקדש”

המדבר בעשיית המשכון, רעשו לשמי בית קדושה” – כי בא בניגוד – ל„כליו” שלאחריו. וע"ד פרש"י שבפרשתנו (לח, כב) בית כו' כלים.

ה. עוד טעם בהוספה זו „על עונותיהן של ישראל“ שבפירשׁי – לתרץ: הן אמת של׳ הכתוב מוכח דאירי בב׳ המקדשות ולא בשילה, כנ״ל, מ״מ זה עצמו צריך ביאור: למה לא רמז הכתוב גם חורבן שילה?

ומבאר רשׁי „על עונותיהן של ישראל“: שכאן מרמזת התורה למקדש „נתמשכן“ (מבנ״י, והיינו) בעד עונותיהן של כלל ישראל – משא״כ משכן שילה שנחרב בחטאם של חפני ופנחס בני עלי, כמסופר בבבא* 18.

ו. עוד י״ל רמז בהוספת רשׁי „על עונותיהן של ישראל“, להראות תוקף קיומו של המקדש מצד הקב״ה, היינו גודל חפצו ורצונו ית׳ שיתקיים המקדש בתוך בני־ישראל: כי אעפ״י שעונות בני״י הם הגורם לחורבן ביהמ״ק, והרי שנים רבות לפני החורבן כבר היו „עונותיהן של ישראל“, כבר עברו כו״כ עבירות, וכן ה׳ גם בבית שני – בכ״ז חיכה הקב״ה זמן רב ולא נחרב המקדש עד שעברו רבות בשנים. האריך הקב״ה קיום ביהמ״ק שנים רבות בכדי שישבו בני״י מעונותיהן, וישאר ביהמ״ק בבנינו.

וגם ענין זה בא בהמשך למה שנת״ל: כוונת הכתוב כאן לרמז על ביהמ״ק העתידים להיות בבנ״י. ולכן מרמז כל הפרטים המבטאים את עוצם קיומם – שגם בעת חורבנם אינם אלא בבחי׳ „משכון“, וגם זאת לא מצד המקדש, כ״א בעונותיהם של ישראל;

אמ״ת, אלא) שנתמשכן בשני חורבניו, ופשיטא שאין המדובר במשכן שילה וביהמ״ק.

ואעפ״כ כותב רשׁי „(רמז ל)מקדש“, ולא בית המקדש¹⁷, כנ״ל, — כי דרכו שאפילו „אגדה שבפירושו צ״ל מיישבת דברי המקרא ובל׳ המקרא מצינו „משכון“, ומקדש“ דהיינו הך, משא״כ „בית המקדש“.

ד. ועפ״ז (שהעיקר בכוונת הרמז הוא ענין „משכון“) יובן הטעם למה רמז הכתוב לב׳ המקדשות כפי שהם „משכון“, שהוא ענין החורבן: דאדרבא „משכון“ – מדגיש ומחזק¹⁸ שהדבר נמצא בשלימותו תמיד אפילו כשעבר מרשות לרשות; חורבן ביהמ״ק לא ה׳ באופן שהקב״ה ביטל המציאות ח״ו, כ״א רק שלקח את המקדש בתור „משכון“, ואח״כ החזירו (ועתיד להחזירו) לבנ״י.

ואתי שפיר מה שרשׁי מסיים בפירושו: „על עונותיהן של ישראל“ – כי עי״ז מבאר למה אין זה אלא משכון: דאילו יצוייר שהחורבן הוא מצד המקדש עצמו (שהגיע סוף זמן קיומו שהוקבע לו בתחלה וכיו״ב), הרי זה ביטול; אבל מאחר דהסיבה היא „עונותיהן של ישראל“, היינו שהנהגת בני״י גרמה – הרי זה רק פוגע בהשייכות דביהמ״ק לבנ״י.

17) דלכאורה „מקדש“ הוא שם כללי (גם למשכון). משא״כ „בית המקדש“.

18) ולכן אין לפרש כאן „המשכון משכון“ מל׳ „ושכנתו“ – דמאי קמ״ל, שהרי כבר נאמר „וכן תעשו, לדורות“ (רשׁי׳ כה, ט) – נוסף ע״ז „ושכנתו“ ה׳ ד׳ פעמים ולא – שני.

* 18) ש״א ב״ג. רשׁי׳ ד״ה באו (ובחים קיב, ב).

במ"ע „הוכח תוכיח את עמיתך" 22, „ואהבת לרעך כמוך" 23.

נוסף לזה: בנוגע להשפעה על חבירו בעיני תומ"צ ראי' נוספת, כביכול, מהנהגת הקב"ה עצמו, שאין להתחשב בזה שמצבו הרוחני של חבירו אינו כראוי: בפ' תשא 24 מסופר „ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדות גו'", היינו שכשגמר הקב"ה „לדבר אתו החוקים והמשפטים" 25 מיד נתן לו הלוחות, ז. א. שביום ארבעים לעלייתו להר סיני סיים הקב"ה את לימודו עם משה, ובאותה שעה נתן לו הלוחות על־מנת ליתנם לבני־ישראל; וגם מבואר 26 שבני עשו את העגל ביום הל"ט לעליית משה לה"ס. נמצא שגם לאחר שעשו את העגל עדיין למד הקב"ה את התורה עם משה (ע"מ

ולא עוד, אלא שכ"ז הוא באופן שלא רצה הקב"ה להחריבו 19.

ז. ההוראה מזה בעבודת האדם: „דיו לעבד שיהא כרבו" 20: כמו שהקב"ה נמנע מלהחריב את המקדש זמן רב – אף שהסיבה להחורבן (עונותיהן של ישראל) כבר קיימת הייתה הרבה שנים – ובהארכת קיומו של המקדש בזה גופא נתן להם לבני"כ כח וסיוע נוסף לשוב בתשובה; כמו"כ מחובתו של כאו"א להתנהג ככה עם זולתו: לא למנוע ח"ו מלהיות לו עוזר ומסייע בעיני תומ"צ, לעזור לו בעשיית וקיום ה„משכן" – „ושכנתי בתוכם" (השראת השכינה בתוך כל אחד ואחד מבני"כ 21), אע"פ שהנהגת זולתו אינה כדבעי: ואדרבה, אין אנו רשאים להיפטר מזה מאחר שנצטוינו

(22) קדושים יט, יז – וארז"ל (ב"מ לא, א) „אפילו מאה פעמים". ואפילו את"ל דמצות הוכח תוכיח היא רק בנוגע לעמיתך שאתך בתומ"צ, ולא רק באיסור אונאת חבירו תנאי הוא שצ"ל „אתך בתומ"צ" (ב"מ נט, א. שו"ע חו"מ סי' רכח סעי' א בהג"ה. שו"ע אדה"ז הל' אונאה סעי' ל) – (וצע"ג בזה – וראה רמב"ם הל' דעות פ"ו. שו"ע אדה"ז אר"ח סתר"ח. חו"מ סרכ"ח. שו"ע אדה"ז אר"ח שם והל' אונאה. הגהות הצ"צ לתניא פל"ב (בקצורים והערות ע' לו). שו"ת מנחת יצחק חלק ד' סי' ע"טפ וש"י. ועוד. ואכ"מ) – הרי מפורש בשבת (נה, א), דאפילו צדיקים גמורים מחוייבים למחות (תוכחה. פרש"י) ברשעים גמורים. ועד כדי כך – שנתפסים כו' באם לא מיחו.

(23) קדושים יט, יח.

(24) לא, יח.

(25) פרש"י שם.

(26) כמפורש (שם לב, ה"ז), „ויאמר חג לה' מחר. וישכימו ומחזרת וגו'". וראה פרש"י (שם א).

(19) וי"ל שמ"ש רש"י בד"ה שלאח"ז „משכן העדות – עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכניתו ביניהם" הוא בהמשך למ"ש רש"י בסיום דיבור זה: „על עונותיהן של ישראל" – היינו מכיון שרואים שב' המקדשות נחרבו „על עונותיהן של ישראל", הרי כ"ש שלא יתן להם משכן בשעת החטא 19א*, הנה מזה מוכח „שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל".

(20) ברכות נב, ב. בר פמ"ט, ב. זח"ג קיא, א. וראה שמו"ר פמ"ב, ה.

(21) כמארז"ל (ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. של"ה שער האותיות אות ל. ועוד) „בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד".

(* ואף שלא נחרבו ב' הבתי מקדש תיכף לאחר חטא, כבפנינו, מי"מ מובן שלא יתן להם לכתחלה משכן, אם הם עדיין במצב של חטא.

ועיכ"ז נזכה לעשיית המקדש בתוך
כל או"א מישראל ועי"ז ל"ובנה מקדש
במקומו"²⁸ ע"י משיח צדקנו בב"א.

(משיחת ש"פ ויק"פ תשל"ב)

ללמדה אח"כ לבנ"י, וגם נתן לו זא
את הלוחות בכדי ליתנם לבנ"י – אף
שבאותה שעה עשו את העגל.

וא"כ על אכו"כ שכן צ"ל הנהגת
האדם – שלא למנוע א"ע מלהשפיע על
חבירו בניני תומ"צ, מבלי הבט על מצבו
ברוחניות שאינו כדבעי; ואדרבה: עי"ז
יפעול שיפור ועלי' רוחנית (בחבירו
ו) גם בעצמו הוא, כי הלא הובטחנו
„מאיר עיני שניהם הוי"ו"²⁷.

הקדמת התניא. וראה תו"א בתחלתו (בנוגע
לצדקה תרומם גוי): „נעשה מוחו ולבו זכים
אלף פעמים ככה". ובאוה"ת בראשית (כרך ו'
תתרכו, ב) דאלף הוא לא בדרך גזמא.

(28) רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

(27) משלי כט, יג. וראה תמורה טז, א.

